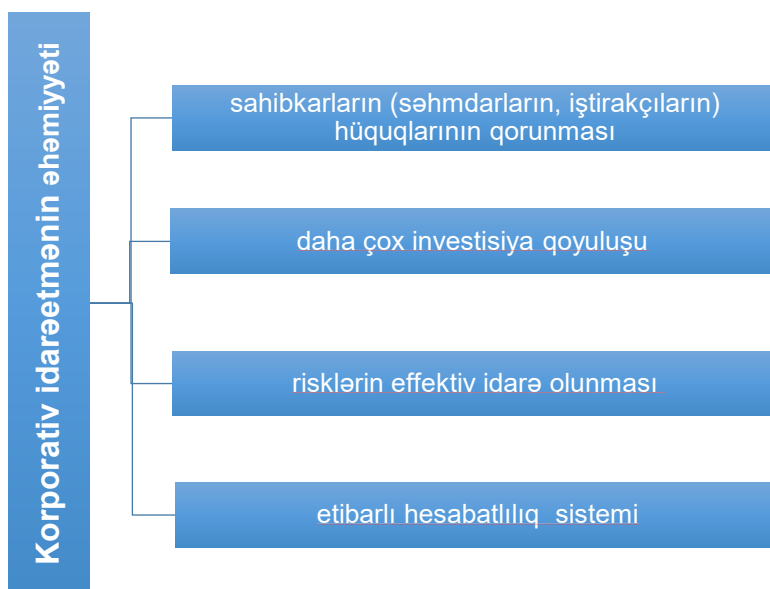
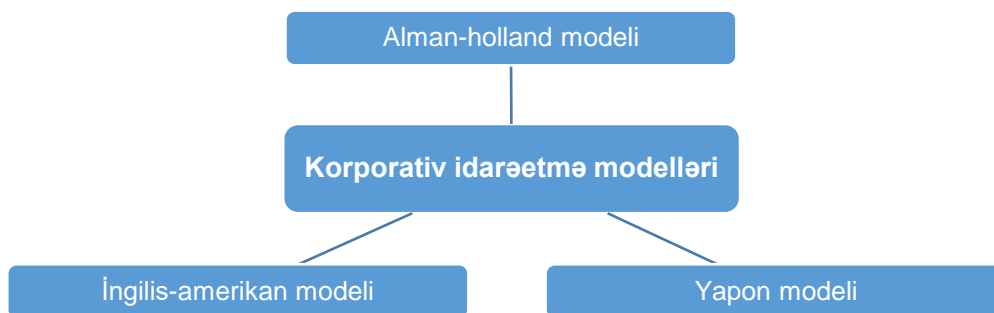

Korporativ idarəetmə - səhmdar cəmiyyətinin idarə edilməsi ilə bağlı səhmdarlar, Müşahidə Şurası (Direktorlar Şurası), icra orqanı, struktur bölmələri və maraqlı tərəflər arasında yaranan ictimai münasibətlər və onları tənzimləyən normalar sistemidir.

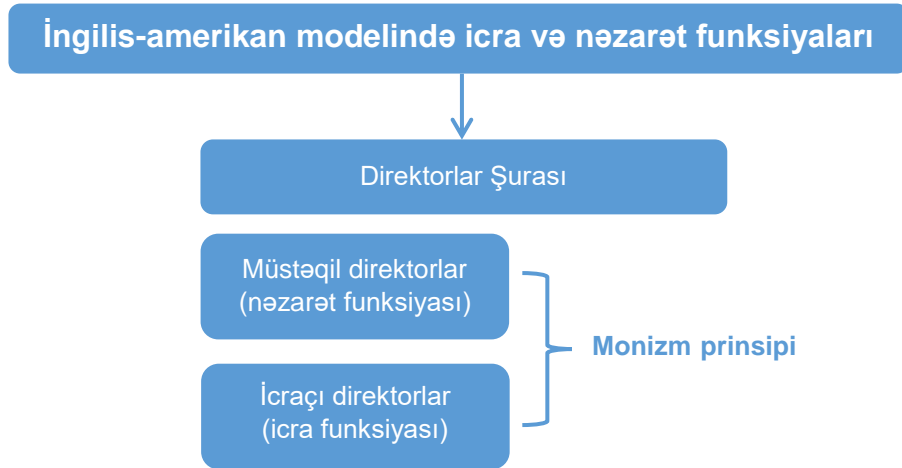
Korporativ idarəetmə modelləri

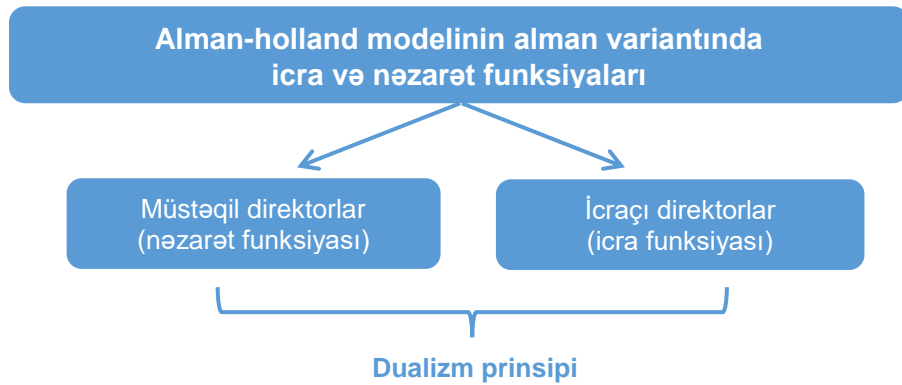
İngilis-amerikan modeli - bu modeli səciyyələndirən əsas xüsusiyyətlərdən biri, təbii ki, burada söz bu modelin klassik növündən gədir, səhmlərin çoxlu sayda səhmdarlar arasında bölüşdürülməsi və minoritar səhmdarların çoxluq təşkil etməsidir. Bir qayda olaraq, səhmdarlar, xüsusən də minoritar səhmdarlar səhmdar cəmiyyətini idarə etmək sahəsində bilik və bacarıqlara malik deyillər. İcra orqanları (menecment) bundan istifadə edərək bəzi hallarda öz mənafeyinə cavab verən qərarlar qəbul edir. Bu cür qərarlar bir çox hallarda səhmdarların mənafeələrinə zidd olur.

İcra orqanları (menecment) üzərində nəzarəti həyata keçirmək və səhmdarların hüquqlarını qorumaq, habelə ümumi idarəetməni səhmdarların mənafeələrinə uyğun həyata keçirmək məqsədilə Direktorlar Şurası (Müşahidə Şurası) institutu meydana gəldi. Əsas fəaliyyət istiqaməti səhmdar cəmiyyətin fəaliyyətinə ümumi rəhbərlik və nəzarət olan Direktorlar Şurasının (Müşahidə Şurasının) mühim vəzifəsi səhmdarların hüquqlarını qorumaq, icra

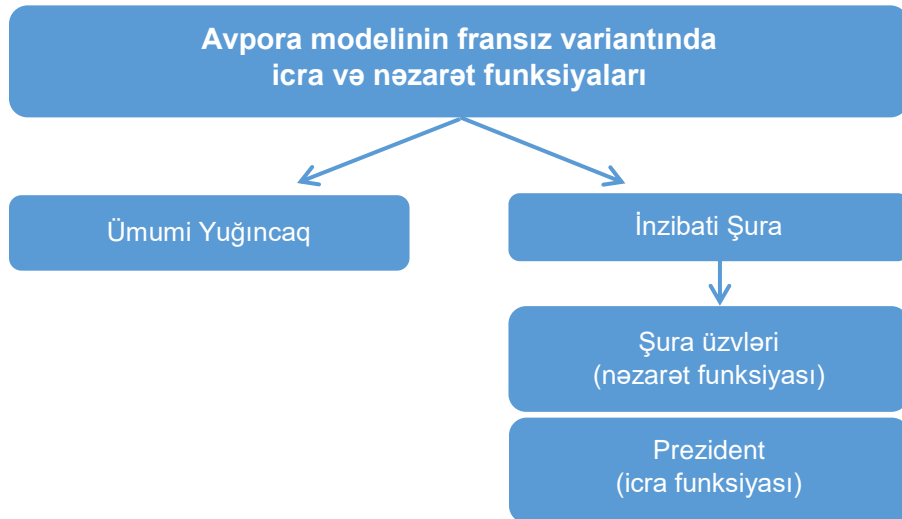
orqanınin fəaliyyətinə nəzarət etməklə, onlardan hesabat tələb etmək və qanunsuz qərarları ləğv etməkdən ibarətdir.

Alman-holland modeli - bu modelin əsas səciyyəvi xüsusiyyətlərindən biri odur ki, burada səhmlər və ya səhmlərin nəzarət zərfi müəyyən qruplara (fiziki və hüquqi şəxslərə) məxsusdur və səhmdar cəmiyyətlərin idarəetmə orqanları onlar tərəfindən formalaşdırılır.

Yapon modeli - bu modelin əsas xüsusiyyəti idarəçiliyə əmək kollektivini cəlb etməkdir.

İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının korporativ idarəetmə prinsiplərində Müşahidə Şurasının vəzifələri

1. Korporativ strategiyayı, əsas əməliyyat planlarını, risk siyasətini, illik büdcəni və biznes planlarını nəzərdən keçirmək və istiqamətləndirmək; fəaliyyət məqsədlərini müəyyən etmək; onların həyata keçirilməsinə və fəaliyyətin nəticələrinə nəzarət etmək və əsas kapital xərclərinə, gəlirlərə və itkilərə nəzarət etmək;
2. Şirkətin idarəetmə təcrübələrinin səmərəliyini müşahidə etmək və lazım gəldikdə dəyişikliklər etmək;
3. Rəhbər işçiləri seçmək, mükafatlandırmaq, onlara nəzarət etmək və lazım gəldikdə, işdən azad etmək və onların əvəz edilməsinin planlaşdırılmasına nəzarət etmək;
4. Əsas rəhbər işçilərin və şura üzvlərinin mükafatlandırılmasını şirkətin və səhmdarların uzunmüddətli maraqlarına uyğun tənzimləmək;
5. Şuraya namizədliyin irəli sürülməsi və seçki prosesinin rəsmi və şəffaf şəraitdə keçirilməsini təmin etmək;
6. Menecmentin, şura üzvlərinin və səhmdarların potensial maraq ziddiyyətlərinə, o cümlədən şirkət aktivlərinin düzgün istifadə olunmamasına və əlaqədar şəxslərlə əməliyyatlarda qanunsuzluqlara yol verməmək və buna nəzarət etmək;
7. Şirkətin mühasibat və maliyyə hesabat sistemlərinin, o cümlədən müstəqil auditin, bütövlüyünü, qanuna və müvafiq standartlara uyğunluğunu, müvafiq nəzarət sistemlərinin, xüsusilə riskin idarəedilməsi, maliyyə nəzarəti və əməliyyatlara nəzarət sistemlərinin mövcudluğunu təmin etmək;
8. Açıqlama və məlumatın verilməsi proseslərinə nəzarət etmək.

Maraqların toqquşması

Maraqların toqquşması elə bir vəziyyət və ya hadisədir ki, onun bir şəxsin (iştirakçının) maraqlarına uyğun inkişafı digər şəxsin maraqlarına zərər vurmaları ilə nəticələnir. Korporativ idarəetmə baxımından maraqların toqquşması müxtəlif idarəetmə orqanlarının və ya onların üzvləri (rəhbərləri) arasında və ya həmin şəxs və ya strukturlar ilə ümumilikdə təsərrüfat cəmiyyətinin mənafeleəri arasındakı ziddiyyətlərə deyilir.

Maraqlı şəxslər və onların maraqları

Maraqlı tərəflər - səhmdar cəmiyyətinin aidiyyəti şəxsləri, kreditorları və debitorları, işçiləri, müqavilələr üzrə tərəf-müqabilləri və benefisiarları, dövlət qurumları, fəaliyyət göstərdiyi ərazinin əhalisi və fəaliyyətinin təsir edə biləcəyi, habelə fəaliyyətinə təsir edə biləcəyi digər şəxslər.

1. Majoritar səhmdarlar (iştirakçılar)

Maraqları: Təsərrüfat cəmiyyətinin idarə olunması, dividend şəklində gəlirin əldə edilməsi, təsərrüfat cəmiyyətinin daxili və dünya bazarlarındakı mövqeyinin möhkəmləndirilməsi və genişləndirilməsi.

2. Minoritar səhmdarlar (iştirakçılar)

Maraqları: Dividend şəklində gəlirin əldə edilməsi, təsərrüfat cəmiyyətinin fəaliyyəti barədə dürüst və obyektiv məlumatın əldə olunması ilə bağlı hüquqların həyata keçirilməsi.

3. Kreditorlar

Maraqları: Təsərrüfat cəmiyyətinin dayanıqlı və ardıcıl inkişafı, verilmiş kreditlərin qaytarılmasının təminatı. Kreditorlar təsərrüfat cəmiyyətində yüksək riskli layihələri dəstəkləməkdə maraqlı deyillər.

4. Menecerlər

Maraqları: Təsərrüfat cəmiyyətinin yüksək riskli və ambisiyalı layihələrinin həyata keçirilməsi, onlara mükafat və bonus verilməsi üçün əsas olan təsərrüfat cəmiyyəti tərəfindən müvafiq maliyyə göstəricilərinin əldə edilməsi.

5. Təsərrüfat cəmiyyətinin əməkdaşları

Maraqları: Təsərrüfat cəmiyyətinin dayanıqlığı və öz iş yerlərinin saxlanılması.

6. İstehlakçılar

Maraqları: Yüksək keyfiyyətli malların və xidmətlərin münasib qiymətlə və yüksək servis səviyyəsi ilə əldə edilməsi.

7. Yerli hakimiyyət orqanları

Maraqları: Cəmiyyətin dayanıqlı inkişafı, onun tərəfindən vergi və digər məcburi ödənişlərin ödənilməsi, iş yerlərinin yaradılması və sosial proqramların həyata keçirilməsi.

8. Cəmiyyət

Maraqları: Təsərrüfat cəmiyyəti tərəfindən milli və beynəlxalq miqyasda problemlərin həlli, istehsalın ekoloji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və rəqabətqüvvəli məhsul və xidmətlərin istehsalı.

Azərbaycan Korporativ İdarəetmə Standartlarında maraqların toqquşması ilə bağlı müddəalar

Standartların III fəslinin (Müşahidə Şurası) 7.2-ci bəndinə əsasən, mənafelərin toqquşması o zaman yaranır ki, Müşahidə Şurası üzvünün şəxsi və ya maliyyə maraqları onun cəmiyyətin maraqlarına uyğun hərəkət etmək vəzifəsinə və məsuliyyətinə ziddiyyət təşkil edir və ya belə ziddiyyət yarada bilər. Bu cür maraq və ya əlaqə həmin şəxsə öz vəzifələrini ədalətli yerinə yetirmək üçün mane ola bilər.

Standartlarda maraqların toqquşması zamanı və aidiyyəti şəxslərlə əqd prosesində Müşahidə Şurası və icra orqanının rəhbəri və üzvlərinin hərəkətlərinə dair tövsiyələr öz əksini tapıb. Bununla yanaşı, Standartların V fəslinin (Maliyyə hesabatlılığı, şəffaflıq və məlumatların açıqlanması) 2.1-ci bəndinə əsasən, cəmiyyətin kənar auditoru müstəqil, öz vəzifələrini yerinə yetirmək üçün yüksək ixtisasa malik və mənafelər toqquşmasından azad olmalıdır. Beləliklə, kənar auditorun da maraqların toqquşmasından azad olması ilə bağlı müddəalar Standartlarda öz əksini tapıb.

Audit fəaliyyəti və daxili auditor

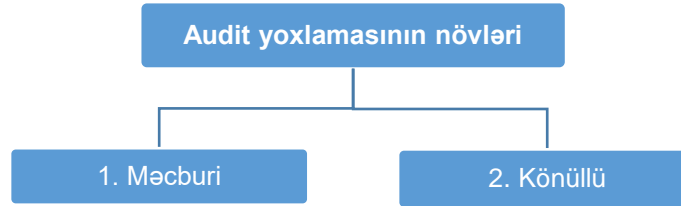
Audit - əmtəə istehsalı və satışı, xidmət göstərilməsi və iş görülməsi ilə məşğul olan təsərrüfat subyektlərində mühasibat uçotunun dəqiq və dürüst aparılmasının, mühasibat və maliyyə hesabatlarının müstəqil yoxlanılmasıdır (“**Auditor xidməti haqqında**” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, m.2).

Təşəbbüs baxımından audit yoxlaşmasının 2 növü var:

Məcburi - Qanuna görə, öz maliyyə hesabatlarını dərc etdirməli olan təsərrüfat subyektləri üçün, habelə qanunla bilavasitə nəzərdə tutulmuş hallarda həyata keçirilməli audit məcburi hesab olunur.

Könüllü - təsərrüfat subyektinin öz təşəbbüsü ilə həyata keçirilir. Məcburi audiddən başqa, digər hallarda audit könüllüdür.

Audit aparan qurumun şirkətlə bağlılığı baxımından isə audit yoxlaşması kənar və daxili audit yoxlaşmaları olur.

Kənar audit aparan qurumun və ya şəxsin (auditor təşkilatı və ya sərbəst auditor) yoxlanılan müəssisədə şəxsi əmlak mənafeyi, yoxlanılan müəssisənin rəhbərliyindən hər hansı şəxslə birbaşa qohumluq əlaqəsi, habelə özü müəssisənin təsisçisi, mülkiyyətçisi və ya səhmdarı olmamalıdır. Bununla yanaşı, həmin müəssisədə bundan əvvəl öz peşə fəaliyyəti ilə bağlı xidmətlər göstərdikdə audit aparmamalıdır. Eyni zamanda, auditor təşkilatının auditorları və ya sərbəst auditorlar müvafiq imtahan verməli, lisenziya almalıdırlar. Həmçinin, auditor təşkilatı və ya sərbəst auditor yoxladıqları müəssisə ilə müvafiq müqavilə imzalamalıdırlar.

Daxili audit xidməti isə təsərrüfat subyektində daxili audit fəaliyyətini həyata keçirən struktur bölmədir (Audit Komitəsi, departament, şöbə, bölmə, daxili auditor). Bu baxımdan, daxili audit

xidməti auditor təşkilatı və ya sərbəst auditora qarşı irəli sürülən tələblərdən (imtahan vermək, lisenziya almaq, müqavilə bağlamaq və s.) azaddırlar.

Daxili audit - təsərrüfat subyektinin fəaliyyətinin inkişafına və səmərəliliyinin yüksəldilməsinə yönəldilmiş risklərin idarə olunması, nəzarət və idarəetmənin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi və inkişafına sistemli yanaşmaqla təsərrüfat subyektinə öz məqsədlərinə nail olmaqda köməklik edən obyektiv, təminatverici və məsləhətverici fəaliyyətdir. (**“Daxili audit haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 1.0.1-ci maddəsi**)

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinrtinin 155 nömrəli, 05 oktyabr 2007-ci il tarixli qərarı ilə məcburi audit obyektı olan təsərrüfat subyektlərinin siyahısı

1. Banklar;
2. Büdcədənənar fondlar;
3. İctimai əhəmiyyətli qurumlar;
4. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş və icmal) hesabatlar tətbiq edən hüquqi şəxslər (holdinqlər);
5. Təbii inhisar fəaliyyəti subyektləri;
6. Bank olmayan kredit təşkilatları;
7. Sığorta (təkrar sığorta) təşkilatlarında;
8. Maliyyə-sənaye qrupları;
9. Fondlar;
10. Səhmdar cəmiyyətlər və məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlər;
11. Bələdiyyələr və bələdiyyə müəssisələri;

Azərbaycan Korporativ İdarəetmə Standartlarına əsasən, daxili audit xidməti öz fəaliyyətində aşağıdakı prinsipləri rəhbər tutmalıdır:

- maliyyə hesabatının etibarlılığı və bütövlüyü;
- əməliyyatların effektivliyi və səmərəliliyi;
- aktivlərin qorunması;
- qanunvericiliyə və cəmiyyətin daxili qaydalarına və prosedurlarına riayət olunması.

Məlumatların açıqlanması

Məlumatlandırma şirkətin şəffaf fəaliyyətinin əsas göstəricilərindən biridir. Məlumatların tam dolğun və ya sadə olması, düzgün və təhrif edilməməsi bilavasitə şəffaflıq prinsipinin səviyyəsini göstərir. Belə qənaətə gəlmək olar ki, maraqların açıqlanması şirkətin fəaliyyətinin şəffaflığının əsas göstəricilərindəndir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsində bu məsələlər o qədər də geniş tənzimlənməyib. Məcəllənin 91.5-ci maddəsinə əsasən, qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, cəmiyyətin işlərinin nəticələri haqqında cəmiyyət tərəfindən məlumatların dərc edilməsi (açıq hesabat) tələb olunmur. Məcəllənin 98.5-ci maddəsinə əsasən, səhmdar cəmiyyəti bir şəxs (fiziki və ya hüquqi şəxs) tərəfindən yaradıla bilər və ya cəmiyyətin bütün səhmlərini bir səhmdarın əldə etdiyi halda, bir şəxsdən (fiziki və ya hüquqi şəxsdən) ibarət ola bilər. Bu bərdə məlumat cəmiyyətin nizamnaməsində göstərməli, qeydə alınmalı və hamının tanış olması üçün

dərc edilməlidir. Eyni zamanda, 99.2-ci maddəyə əsasən, açıq səhmdar cəmiyyəti illik hesabatını və mühasibat balansını hamının tanış olması üçün hər il dərc etməyə borcludur və 100.3-cü maddəyə əsasən, qapalı səhmdar cəmiyyəti bu Məcəllənin 99-cu maddəsində göstərilən sənədləri hamının tanış olması üçün dərc etməyə borcludur.

Azərbaycan Korporativ İdarəetmə Standartlarında da məlumatların dərc edilməsi ilə bağlı müvafiq müddəlar öz əksini tapmışdır. Belə ki, Standartların müddəalarına əsasən, ilk növbədə Müşahidə Şurası tərəfindən cəmiyyətin fəaliyyəti haqqında bütün məlumatların qanunvericiliyə uyğun olaraq düzgün, vaxtında və tam açıqlanması üçün qaydalar qəbul edilməlidir.

Açıqlanan məlumatlarda Azərbaycan Respublikasının “Dövlət sirri haqqında” və “Kommersiya sirri haqqında” qanunlarının müddəaları nəzərə alınmaqla, aşağıdakılar öz əksini tapmalıdır:

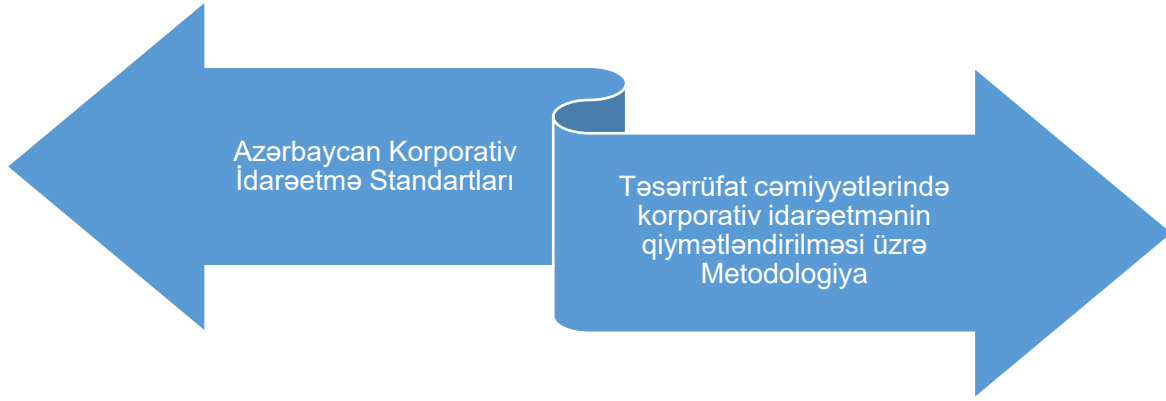
- hesabat dövrü üzrə maliyyə göstəriciləri;
- aidiyyəti şəxslərlə bağlanmış, habelə xüsusi əhəmiyyətli əqdlər, bu əqdlərlə bağlı maraqların toqquşmasının mahiyyəti;
- cəlb edilmiş maliyyə vəsaitləri, o cümlədən dövlət borcu və dövlət zəmanəti ilə cəlb edilmiş vəsaitlər;
- idarəetmə strukturu;
- inkişaf siyasəti;
- səhmdar kapitalının gəlirliliyi və dividend siyasəti;
- səhmdar cəmiyyətinin Ümumi Yığıncağının səlahiyyətlərini həyata keçirən qurumlar;
- idarəetmə orqanları və vəzifəli şəxslər, onların əsas və əlavə iş yerləri;
- dövlət payının ümumi dəyəri;
- idarəetmə orqanlarının hər bir üzvünə verilən ödənişlər;
- pul vəsaitlərinin hərəkəti;
- investisiyaların həcmi və mənbəyi;
- səhmdar cəmiyyətinin qiymətli kağızlarının dövriyyəsi və gəlirliliyi;
- maraqlı tərəflərlə münasibətlər və ictimai layihələr.

Açıqlanan məlumat internet saytlarında və mətbu orqanlarda dərc olunur. İllik hesabat növbəti ilin 1 iyul tarixinədək, rüblük hesabatlar isə hesabat dövründən sonrakı 30 gün ərzində dərc edilir.

Azərbaycanda Korporativ İdarəetmə

Yapon modelinə oxşar hüquqi institut Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində də öz əksini tapıb.

Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 180-cü maddəsində qeyd edilir ki, işçilər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada yaradılan səhmdar cəmiyyətlərinin, habelə mülkiyyət payı bəlli olan digər müəssisələrin nizamnamələrində (əsasnamələrində) müəssisənin nəzərdə tutulan qaydada və məbləğdə müəyyən edilən gəlirinin müvafiq hissəsi miqdarında pay almaq hüququna malikdirlər.

Azərbaycan Korporativ İdarəetmə Standartlarına əsasən, Müşahidə Şurasının səlahiyyət dairəsinə aşağıdakı məsələlərin aid edilməsi zəruridir:

1. Cəmiyyətin ayrı-ayrı sahələri üzrə siyasət və daxili qaydaların təsdiq edilməsi;
2. Cəmiyyətin xüsusi əhəmiyyətli əqdlərinin, aidiyyəti şəxslərlə bağlanacaq əqdlərin, habelə kredit (maliyyə institutları olmayan şirkətlər üçün) verilməsi və alınması ilə bağlı əqdlərin ilkin təhlili və onların Ümumi Yığıncağın müzakirəsinə təqdim edilib-edilməməsi barədə qərarın qəbul edilməsi, habelə səlahiyyətinə aid olan hallarda onların təsdiq olunması;
3. Cəmiyyətin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin müntəzəm olaraq yoxlanılması üzrə zəruri infrastrukturun yaradılması;
4. Risklərin idarə edilməsi sisteminin səmərəli fəaliyyət göstərməsinin təmin olunması. Bu məqsədlə cəmiyyətin fəaliyyəti prosesində mövcud olan risklərin aşkar edilib qiymətləndirilməsi, bu risklərin cəmiyyətə təsirinin nəticələrinin azaldılması istiqamətində işlərin görülməsi təmin edilməlidir;
5. Daxili audit xidmətinin səmərəli fəaliyyətinin təmin olunması. Bu məqsədlə daxili audit xidmətinin qanunvericilik və qabaqcıl təcrübələrlə müəyyən edilmiş vəzifələrinin həyata keçirilməsi üçün lazımi şərait yaradılmalıdır. Bununla yanaşı, daxili audit xidməti əməkdaşlarının müstəqil fəaliyyəti təmin edilməlidir;
6. Cəmiyyətin icra orqanlarının fəaliyyəti üzərində nəzarətin həyata keçirilməsi. İcra orqanları qarşısında qoyulmuş vəzifələrin icra vəziyyətinin müntəzəm olaraq yoxlanılması, bununla bağlı onlardan hesabatların, arayışların və izahatların tələb edilməsi və onlara göstərişlərin verilməsi təmin olunmalıdır;
7. Korporativ idarəetmə üzrə müşavirin vəzifəyə təyin olunması və vəzifədən azad edilməsi, onun fəaliyyətini tənzimləyən sənədlərin qəbulu və fəaliyyətinə nəzarətin həyata keçirilməsi;
8. Kənar və daxili auditorların yoxlamalarının nəzərdən keçirilməsi, bu yoxlamaların yekunlarına görə tədbirlər görülməsi.

Azərbaycan Korporativ İdarəetmə Standartlarına əsasən, icra orqanlarının səlahiyyətlərinə aşağıdakı məsələlərin aid edilməsi tövsiyə olunur:

1. Cəmiyyətdə daxili nəzarət strukturunun və risklərin idarəedilməsi sisteminin daimi işləməsini təmin etmək;

2. Ümumi Yiğıncağa və Müşahidə Şurasına hesabat vermək;
3. Müşahidə Şurasına illik və rüblük hesabatları, gəlirlər və xərclər haqqında məlumatı, cəmiyyətin üzləşdiyi risklər və fəaliyyətinə təsir göstərə bilən amillər haqqında məlumatı hazırlayıb təqdim etmək;
4. Cəmiyyətin fəaliyyət strategiyasını hazırlamaq və təsdiq edilməsi üçün Müşahidə Şurasına təqdim etmək;
5. Cəmiyyətin strateji planının yerinə yetirilməsini təmin etmək;
6. Cəmiyyətin filialları, nümayəndəlikləri və daxili audit xidməti istisna olmaqla, daxili struktur bölmələrinin (şöbələrin, departamentlərin) əsasnamələrini və həmin bölmələrin rəhbərlərinin vəzifə təlimatlarını təsdiq etmək;
7. Qanunvericilik çərçivəsində cəmiyyət tərəfindən təqdim olunan mallar (görülən işlər, göstərilən xidmətlər) üzrə tarifləri müəyyən etmək;
8. Öz səlahiyyətləri çərçivəsində əqdlər bağlamaq;
9. Daxili audit xidmətinin əməkdaşları istisna olmaqla, cəmiyyətə işə qəbul etmə, işdən azad etmə və digər əmək məsələləri barədə qərarlar qəbul etmək;
10. Ümumi Yiğıncağın və Müşahidə Şurasının iclasları üçün tələb olunan sənədləri hazırlamaq;
11. Cəmiyyətin cari fəaliyyətinin idarə olunması üçün bütün digər məsələlər barədə qərarlar qəbul etmək.

Korporativ idarəetmə və maliyyə resurslarına çıxış

Yaxşı korporativ idarəetmə şirkətlərə daha səmərəli fəaliyyət göstərməyə, kapitala çıxış imkanlarını yaxşılaşdırmağa, riskləri azaltmağa və səmərəsiz idarəetmədən qorunmağa kömək edir. Bu işə şirkətləri investorlar üçün daha hesabatlı və şəffaf edir. **Şəffafliq və açıqlıq korporativ idarəetmənin əsas aspektlərindən biridir.** Korporativ idarəetmə inkişafa öz töhfəsini kapitala çıxışın artması, yeni investisiyaların təşviq edilməsi ilə verir. Şirkətin təşkilati quruluşu onun daxili və ya xarici maliyyəyə güvəndiyinin göstəricisidir.

İnvestorlar və fond provayderləri vəsaitlərə hər zaman geri qayıtma əmsalı verirlər. Buna görə də həmişə investisiya etmək istədikləri şirkətlər haqqında maksimum məlumat toplamaq istəyirlər. İnvestorların əksəriyyəti riskdən yayınırlar və müəyyən bir şirkət haqqında az məlumat olduqda həyata keçirməyə hazırlaşdıqları əlavə risk üçün daha yüksək gəlir gözləyirlər.

Geniş araşdırma qrupu korporativ idarəetmə səviyyəsi ilə firmanın səhm dəyəri arasında sıx əlaqənin olmasını aşkar edib. Belə ki, müvafiq araşdırmada korporativ idarəetmə indeksi ilə səhm qiymətləri arasında güclü bir əlaqənin olduğu müəyyən edilib.

Korporativ hərəkətlər

Şirkətlər fəaliyyət göstərdikləri müddət ərzində səhmdarların (investorların) və digər maraqlı şəxslərin hüquqlarına təsir edə bilən qərarlar qəbul edir və tədbirlər həyata keçirirlər. Bunlara ümumilikdə *korporativ hərəkətlər* deyilir.

Korporativ hərəkətlər hüquqi şəxslər tərəfindən fəaliyyətdə olduqları dövrdə həyata keçirilən, bu şəxslərin hüquqi şəxs kimi statusunu müəyyən edən, nizamnamə kapitalını və idarəetmə

orqanlarını formalaşdırın, habelə digər şəxslərin onların nizamnamə kapitalında və idarəetmə orqanlarında iştirakı ilə bağlı tədbirləri nəzərdə tutur.

Korporativ hərəkətlər, məqsədindən asılı olaraq, aşağıdakı kim təsnifatlaşdırılır:

1. Hüquqi şəxsin təsis edilməsi (yaradılması), yenidən təşkili və ləğv edilməsi;
2. Hüquqi şəxsin filial və nümayəndəliklərinin yaradılması və ləğv edilməsi;
3. Nizamnamə kapitalının həcmnin müəyyən edilməsi;
4. Korporativ qiymətli kağızların emissiyası;
5. Hüquqi şəxsin idarəetmə orqanlarının yaradılması;
6. Hüquqi şəxsin idarəetmə orqanlarının iclaslarının çağırılması və keçirilməsi;
7. Hüquqi şəxsin əqdlərinin razılaşdırılması;
8. Hüquqi şəxsin sənədlərinin qəbul edilməsi;
9. Hüquqi şəxs tərəfindən digər hüquqi şəxsin (hüquqi şəxslərin) paylarının əldə edilməsi;
10. Hüquqi şəxsin təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələrinin yekunlaşdırılması;
11. Hüquqi şəxsin fəaliyyəti barədə məlumatın açıqlanması.

İnvestorların (səhmdarların), digər maraqlı şəxslərin hüquqlarının təmin edilməsi baxımından korporativ hərəkətlər maksimal açıqlıq və şəffaflıq şəraitində həyata keçirilməlidir.

Qeyd edilən korporativ hərəkətlərin bir çoxu qanunvericilikdə öz əksini tapmışdır. Bununla belə, həmin hərəkətlərin həyata keçirilməsi təsərrüfat cəmiyyətlərinin fəaliyyətindən və digər xüsusiyyətlərindən asılıdır. Bu baxımdan, belə hərəkətlərin dəqiq reqlamentasiyasını həyata keçirmək üçün tövsiyə xarakterli korporativ idarəetmə sənədlərinin (Məcəllə, Prinsiplər, Qaydalar və s) qəbul edilməsi zəruridir.

Bu cür sənədlər korporativ hərəkətlərin qanunvericilik aktlarında nəzərdə tutulmayan aspektlərini əks etdirərək təsərrüfat cəmiyyətinin fəaliyyətinə aydınlıq gətirir, səhmdarların hüquqlarının qorunması baxımından əlavə üsullar müəyyən edir.

Korporativ hərəkətlərin yuxarıda qeyd edilən növləri bir-birindən fərqlənsə də, onları birləşdirən ümumi xüsusiyyətlər də mövcuddur. Belə ki, bu hərəkətlər aşkarlıq, hesabatlılıq, maraqlar toqquşmasının qarşısının alınması, qanunvericiliyə riayət olunması şəraitində həyata keçirilməlidir.